

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Lhotka

1870–1945 (1954)

Inventář

EL NAD č.: 218

AP č.: 359

Mgr. Zuzana Ferencíková

Plasy 2018

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7
Přílohy:	
Příloha č. 1: Počet obyvatel a domů v obci a seznam doložených starostů	9
Příloha č. 2: Seznam použitých zkratk	10
Inventární seznam	11

I. Vývoj původce archiválií

Původci archiválií archivního fondu AO Lhotka zpřístupňovaným tímto inventářem jsou Obecní úřad ve Lhotce (1850–1945) a jeho právní nástupce Místní národní výbor ve Lhotce (1945–1960).

Lhotka leží 16,5 km severozápadně od Plzně na katastrálním území Lhotka u Někmiře v nadmořské výšce 489 m. Název vsi byl odvozen ze staročeského *lhota*, *lhóta*. Takto bývala pojmenována sídliště zakládaná na lesní půdě, jejichž osadníci byli osvobozeni do jisté lhůty, tj. na smluvený počet let, ode všech platů. Říkalo se o nich, že jsou *na lhotě*.

Antonín Profous klade první písemnou zmínku o vsi do roku 1366. V roce 1538 prodal Jan Hostounský z Rabštejna hrad Vrtba s poplužním dvorem a pustým Štěpánovským dvorem a vesnice Lhotku, Mostice a Hubenov Šebestiánovi Markvartovi, který je připojil k nekmiřskému panství. Pro účast na povstání českých stavů však byly Divišovi Markvartovi roku 1622 zkonfiskovány 2/3 jmění. Statky Nekmír a Bělá získal Vilém Vřesovec z Vřesovic. Jeho jediný syn Jan Vikart byl nucen pro veliké dluhy statek Nekmír s osmi vesnicemi, mezi nimi i Lhotku, postoupit hraběti Jiřímu Ludvíkovi ze Sinzendorfu, který je už roku 1652 prodal Zikmundovi Bedřichovi hraběti z Götzu. V roce 1705 přešlo panství sňatkem na hrabata z Vrtby. Podle tereziánského katastru příslušela Lhotka, čítající 55 obyvatel, k farnosti sv. Ducha ve Všerubech, při níž je uváděna také škola pro děti z přifařených vsí.

Zrušením poddanství roku 1848 zanikla i dosavadní patrimoniální správa, která pokračovala ve své úřední činnosti do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 ř. z. ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada.

Lhotka byla od výše zmíněného roku 1538 trvalou součástí nekmiřského panství, jehož posledním vrchnostenským majitelem byl Jan kníže z Lobkovic a z Vrtby. V novém územněsprávním členění připadla místní obec Lhotka do soudního a politického okresu Plzeň v Plzeňském kraji. Prvoinstančním úřadem s všeobecnou působností bylo Okresní hejtmanství v Plzni (v letech 1850–1855 označované také jako podkrajský úřad), pouze v letech 1855–1868 náležela obec do obvodu smíšeného Okresního úřadu v Plzni. Lhotka byla malou zemědělskou obcí bez přidělených míst a samot, příslušející farou a poštovním úřadem do Všerub.

Stejně jako podle tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení (č. 170/1849 ř. z.), tak i podle obecního zřízení a řádu volebního pro Čechy (č. 7/1864 z. z.) byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorcí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Prvním doloženým starostou je Jan Schviegler podepsaný na domovském listu z roku 1870. O dva roky dříve, roku 1868, byla Lhotka přiškolená do nedalekého Někmiře. Podle školní kroniky se o novou školu a budovu zasloužili především představení všech přiškolených obcí a správce velkostatku Josef Ullmann. Obecní výbor ve Lhotce rovněž od té doby volil člena do Místní školní rady v Někmiři.

Zajímavý zápis v pamětní knize obce se váže ke starostovi Václavu Tyrovi z čp. 10, který v roce 1883 nechal na místě sešlé dřevěné kapličky sv. Vojtěcha na jižním konci obce při silnici směrem k Někmiři za podpory všech usedlíků postavit zděnou novostavbu. Povinností starosty bylo pořádat v kapličce každý večer pobožnosti v době od 23. dubna (svátek sv. Vojtěcha) do 16. května (svátek sv. Jana Nepomuckého). Dle kronikáře se pobožností rozumělo pomodlit se za předříkávání starosty celý růženec. Během první světové

války však tato tradice ustala a v souvislosti se společenskými a politickými změnami po roce 1918 již nebyla nikdy obnovena.

V roce 1919 bylo ve Lhotce zvoleno na základě novelizovaných ustanovení o volebním řádu a obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.) obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu získala v obecním zastupitelstvu 5 mandátů a Československá sociálně demokratická strana dělnická 4 mandáty. Starostou se stal Václav Dobrý z čp. 2.

Byla ustavena čtyřčlenná finanční komise. Letopisecká komise byla zvolena roku 1930 a psaním pamětní knihy obce byl pověřen kovář Josef Petrman z čp. 7. Dále byly zřizovány komise fungující jen dočasně, a sice aprovizачní, k rozvržení kontingentu, k sestavení porotního seznamu, pro přechodné ubytování vojska a pro odhad škod při živelních pohromách. V činnosti byla i místní osvětová komise. V období Protektorátu Čechy a Morava byla sestavena obecní požární komise, komise pro sčítání hospodářských celků, pro zajištění zemědělských prací, mléčná komise a výbor pro sběr odpadků a kovů. Z obecních zaměstnanců je před rokem 1918 doložen polní hlídač, po vzniku Československa si obec platila polního a lesního hajného.

V roce 1924 byla zřízena obecní knihovna o 100 svazcích. Místo knihovníka zastával Josef Žemlička, po něm se funkce pravděpodobně v roce 1933 ujal kronikář Josef Petrman. Knihovna se v té době nacházela v bytě obecní kovárny čp. 7.

K nemovitému jmění obce patřila vedle pozemků i budova kovárny čp. 7 s chlévem a stodolou. Jak kovárna, tak pozemky byly pravidelně obecním zastupitelstvem pronajímány. Dále obec vlastnila hasičské skladiště se stříkačkou a nářadím. Vše bylo pořízeno v roce 1923, kdy byl založen místní sbor dobrovolných hasičů. Obecní zastupitelstvo a sbor si na vybavení vypůjčily 30 000 Kč u Spořitelního a záložního spolku pro Nekmír a okolí.

Elektrifikace byla schválena zastupitelstvem v roce 1933. Kolaudace elektrické sítě proběhla na počátku roku 1940. Celkový náklad ve výši 48 450 K byl částečně hrazen stavebním příspěvkem ministerstva veřejných prací.

Poslední meziválečné obecní volby proběhly v roce 1938. Československá sociálně demokratická strana dělnická získala v místním zastupitelstvu 5 mandátů a Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu 4 mandáty. Starostou byl zvolen František Tyr, který zřejmě ve funkci setrval až do konce války. Činnost Obecního úřadu ve Lhotce byla ukončena na základě vládního nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, ustavením osmičlenného revolučního národního výboru, který podle záznamu v pamětní knize převzal správu obce dne 5. května 1945.

II. Vývoj původce archivního fondu

Z dochovaných archiválií fondu není evidentní, jakým způsobem byly ukládány. Na některých spisech se dochovaly pouze otisky obecních kulatých razítek. Obecní úřadovna i spisovna se pravděpodobně nacházely v domě starosty, jistě to víme v případě Jana Lídla čp. 6 (1913–1919) a Františka Hanzlíčka čp. 12 (1925–1938).

Základní evidenci fondu provedl Ing. Eduard Kohlík v roce 1958, kdy byl materiál převzat z Místního národního výboru ve Lhotce Okresním archivem v Plzni. Po jeho spojení s Archivem města Plzně v roce 1959 přešel fond do péče tohoto archivu a v říjnu roku 1963 byl fond po územní reorganizaci delimitován z Archivu města Plzně do Okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích pod přírůstkovým číslem 142.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Pořádání a inventarizace proběhly na základě vyhlášky č. 645/2004 Sb., Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) včetně dodatku platného od 15. července 2014 (SOAP/006-1300/2014) a Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Přihlédnuto bylo rovněž k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

Evidenční list NAD fondu AO Lhotka vykazoval k 8. únoru 2013 metráž 0,33 bm a celkový časový rozsah 1870–1945 (1954). Během současného pořádání byl zpřesněn počet knih z 10 na 11, neboť lesní hospodářský plán (inv. č. 4) byl původně uložený v kartonu mezi spisovým materiálem. Přemanipulováním se změnila také celková metráž na 0,44 bm. Časový rozsah zůstal stejný. Posterioris fondu tvoří záznam o úmrtí v matrice příslušníků obce (inv. č. 2) z roku 1954.

Vzhledem ke stavu dochování fondu a zjevné absenci spisového plánu bylo při pořádání použito umělé pořádací schéma, uvedené v příloze č. 1 Metodického pokynu archivní správy č. 1/2017 k archivnímu zpracování fondu typu „Archiv obce“ (č. j. MV-35224-1/AS-2017). Fond byl rozdělen na I. Úřední knihy, II. Spisový materiál a III. Účetní materiál.

Oddíl I. obsahuje sedm úředních knih. V knize inv. č. 2 byla zaznamenána odděleně matrika pro příslušníky obce a matrika pro cizí. Kniha inv. č. 6 sloužila k evidenci obecních přírážek a vyplacených obecních prací. Datace inv. č. 2 byla určena odhadem na základě zápisu ze schůze obecního výboru z roku 1907, v níž bylo schváleno zakoupení 20 tiskopisů pro matriku příslušníků obce a 20 tiskopisů pro matriku cizích. Pamětní kniha obce z let (1930) 1951–1960 je uložena ve fondu Místní národní výbor Lhotka (EL NAD 584), protože většina zápisů v kronice pochází z činnosti tohoto původce.

Spisový materiál byl rozdělen na 1. Registraturní pomůcky, z nichž se dochovala souvislá řada tří podacích protokolů z let 1917–1944, a 2. Spisy. V případě domobraneckých seznamů (inv. č. 20) byla datace určena odhadem podle předpokládaného věku domobranců, kterého dosáhli při sestavování soupisu.

III. Účetní materiál obsahuje 1. Účetní knihy a 2. Účetní spisy. Do knihy inv. č. 25 byly pořizovány zápisy pro hlavní knihu i pokladní deník. Výtah z účtu z roku 1920 (inv. č. 29) byl pravděpodobně zpracován v roce 1920 nebo 1921.

Posterioria v případě inv. č. 1, 2, 3 a 28 tvoří záznamy místního národního výboru. Vzhledem k tomu, že převažují zápisy pořízené v období činnosti obecního úřadu, byly archiválie ponechány ve fondu archivu obce. Jazykem písemností je kromě dvojjazyčných německo-českých tiskopisů čeština.

Stav dochování fondu je mezerovitý. V době zpracování fondu se archiválie až na drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Lhotka poskytuje informace o fungování obecní samosprávy od počátku 20. století do 40. let 20. století. Významným zdrojem je především kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), rady a komisí (inv. č. 1) a zpráva o výsledku revize obecního hospodářství z roku 1933 (inv. č. 13), která poskytuje cenné údaje zejména o praxi vedení obecního účetnictví.

Důležitý pramen představuje také pamětní kniha obce, uložená ve fondu MNV Lhotka.

Jejím vedením byl v letech 1930–1940 pověřen kovář Josef Petrman. Časové období let 1941–1945 retrospektivně zapsal učitel Ladislav Vališ v roce 1951. Kronika obsahuje vedle záznamů vztahujících se k činnosti obecní samosprávy také historii obce od nejstarších dob, popis jednotlivých usedlostí či drobných památek, údaje o počasí, kvalitě úrody apod. Velký prostor je věnován období první světové války. Josef Petrman dokonce přepsal do pamětní knihy dopisy dvou místních legionářů, Emanuela Tyra a Václava Vrchlavského, kteří v nich zaznamenali své osudy za první světové války.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Lhotka 1870–1945 (1954) uspořádala a inventář sepsala Mgr. Zuzana Ferenčíková. Čistopis archivní pomůcky zpracovala v březnu 2018 Mgr. Zuzana Ferenčíková ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 29. 3. 2018

Mgr. Zuzana Ferenčíková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

a) Archivní prameny

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Místní národní výbor Lhotka* /neuspořádáno/, pamětní kniha 1930–1960.

SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích, fond *Základní devítiletá škola Nekmíř*, kniha K 1 – Kronika školní 1868–1940.

b) Tištěné prameny

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

BURDOVÁ, Pavla a kolektiv, *Tereziánský katastr, sv. 3 – dominikál*. Praha : Archivní správa Ministerstva vnitra ČR, 1970.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko II. Historicko-turistický průvodce č. 7*. Domažlice, Plzeň : Nakladatelství Českého lesa, 1997.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha : Academia, 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. II. díl – CH–L*. Praha : Česká akademie věd a umění, 1949.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt von Johann Gottfried Sommer, Ehrenmitglied der Gesellschaft des vaterländischen Museums. Sechster Band. Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

VÁŇOVÁ, Ladislava. *Velkostatek Nekmíč 1670–1948 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka]. Státní oblastní archiv v Plzni – pobočka Klatovy, 2005.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	95	neuveđen
1869	103	17
1880	110	17
1890	126	17
1900	114	16
1910	140	17
1921	123	17
1930	106	16

Seznam doložených starostů

Jan Schviegler	doložen 1870
Václav Dobrý	doložen 1889, 1891
Josef Čech	doložen 1894
Václav Švígler	doložen 1895, 1897
Josef Calta	1898 (?)–1904
Václav Dobrý ml.	1904–1907
Václav Dobrý st.	1907–1910
Josef Dolejš	1910–1913
Jan Lídl	1913–1919
Václav Dobrý st.	1919–1923
František Hanzlíček	1923–1938
František Tyr	1938–1945 (?)

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
bm	běžný metr
č. k.	číslo katastrální
čp.	číslo popisné
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
evid. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
K	kniha
kar	karton
MNV	místní národní výbor
MV	ministerstvo vnitra
ppr	podací protokol
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů a nařízení
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha
z. z.	zákoník zemský

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
I. Úřední knihy			
1	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), rady, komisí	1901–1943 (1950)	ukn 1
2	Matrika příslušníků obce [1907]–1944 (1954) Matrika cizích příslušníků [1907]–1944	[1907]–1944 (1954)	ukn 2
3	Kniha vydaných domovských listů	1891–1944 (1948)	ukn 3
4	Lesní hospodářský plán (včetně mapy)	1914–1917	ukn 4
5	Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany	1888–1939	ukn 5
6	Kniha obecních přírážek 1901–1944 Kniha vyplacených obecních prací 1906–1923	1901–1944	ukn 6
7	Parcelní protokol <i>Pamětní kniha obce</i>	1889 (1930)1951–1960	ukn 7 <i>MNV Lhotka</i>

II. Spisový materiál

1. Registraturní pomůcky

8	Podací protokol (č. j. 21 z 15. 1. 1917–č. j. 150 z roku 1930)	1917–1930	ppr 1
9	Podací protokol (č. j. 151 z roku 1930–č. j. 470 z roku 1941)	1930–1941	ppr 2
10	Podací protokol (č. j. 471 z roku 1941–č. j. 320 z roku 1944)	1941–1944	ppr 3

2. Spisy

11	Domovské záležitosti (domovské listy, oznámení o změně domovské příslušnosti)	1870–1940	kar 1
12	Voličské seznamy, seznam přisedících a náhradníků místní volební komise pro sestavení stálých seznamů voličských	1930–1938	kar 1
13	Zpráva o výsledku revize obecního hospodářství a zpráva o činnosti knihovny za rok 1941	1933–1942	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
14	Předběžná úmluva obecního zastupitelstva s panem Josefem Veverkou ohledně pronajmutí pozemku č. k. 36 za účelem dobývání, odvážení a prodeje veškerých nevyhraněných nerostů	1935	kar 1
15	Rozpočty obecní a školní	1921–1944	kar 1
16	Seznamy dětí povinných očkováním	1932–1944	kar 1
17	Stavba silnice Nekomír – Lhotka (rozpočet, převzetí do okresní správy)	1900–1907	kar 2
18	Požární ochrana (pojistná smlouva proti škodám z ohně, koupě motorové stříkačky)	1922–1939	kar 2
19	Elektrifikace obce (definitivní rozpočet na výstavbu elektrické sítě, korespondence se Západočeskými elektrárnami, povolení státní subvence)	1934–1943	kar 2
20	Domobranecké seznamy	[1888]–1924	kar 2
21	Seznamy osob povinných vojenskou taxou	1904–1905	kar 2
22	Seznamy odvodem povinných, kteří mají v obci domovské právo	1891–1939	kar 2
23	Spisy pro případ mobilizace	1912	kar 2
24	Zemědělství (sčítání ploch kultur a osevu, povinné dodávky brambor, šetření o počtu mlátiček, veřejný plemeník, soupis zvířecích potahů)	1938–1944	kar 2

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

25	Hlavní kniha 1907–1920 Pokladní deník 1907–1919	1907–1920	ukn 8
26	Hlavní kniha	1918–1933	ukn 9
27	Pokladní deník	1920–1923	ukn 10
28	Likvidační strazza	1925–1945 (1948)	ukn 11

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

2. Účetní spisy

29	Výtahy z účtu obce, účetní závěrky a výkaz zápůjček a zápůjčkové služby	[1920]–1944	kar 3
----	---	-------------	-------

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Lhotka
Značka archivního fondu:	AO Lhotka
Časové rozmezí:	1870–1945 (1954)
Počet evidenčních jednotek:	17 (11 úředních knih, 3 podací protokoly a 3 kartony)
Počet inventárních jednotek:	29
Rozsah v bm:	0,44
Stav ke dni:	29. 3. 2018
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Zuzana Ferenčíková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Zuzana Ferenčíková
Počet stran:	15
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Mgr. Martina Matušková dne 29. 3. 2018 – č. j. SOAP/060-116/2018